

ALBINA CARPATILOR



Apare la 15. și ultima fiă-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. s'e 70 baul. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colecțanți, la oficiile postale și la toate librăriile.

Țina.

Novelă originală.

(Continuare.)

V.

După cele istorisite în capitolul precedent Jorgu și Emil nu mai puteau locii împreună. De aceea, când se întorse Ghermănescu acasă, băiatul îi spuse, că amicul său, în urma învoelei ce avuseră împreună, luase în același hotel o odaie separată.

Jorgu, care se aștepta la așa ceva, nu fu surprins de loc. Abia ajuns în odaia sa, încuiă ușa și aruncându-se într'un fotel începu a se gândi, cum să ducă la capăt ceea ce începuse. Cel dintâiu lucru era să-și caute două secundanți. Etă o greutate colosală într'o țără, unde duelurile sunt oprite. Afară de aceea Jorgu nu cunoșcea pe nimeni, afară de Scarlat și de unchiul Ținei. Gândul său se opri asupra acestor două persoane. Dar îi era oare iertat să le descopere motivul acestui duel? Nu s'ar fi simțit Scarlat vătămă, că un străin, fiă acela chiar un amic, a luat asupra-și să pedepsescă pe insultătorul sorei sale? Acesta era de prevădit. Dar nu se putea oare să le cêră acel serviciu rugându-l să renunțe a cunoșce obiectul de dispută între sine și Emil? Acesta era cam mult, dar nu se îndoia, că cei două compatrioți se vor învoi la rugarea sa espresă. Înainte de toate însă Emil trebuia prevenit de acesta și rugat să fiă discret. Jorgu se hotărî dar a cerceța pe fostul său amic.

Acesta se afla în aceeași incurcală. Trăise atât de izolat de tot ce nu era Țina, încât acum, la vreme de necaz, nu găsia la cine să se adreseze pentru a-i fi secundant. Singurul mijloc ce-i remase fu de a cere lista străinilor și a căuta acolo numele vre unui Francez, care i-ar putea face serviciul dorit. Într'aceea întră Ghermănescu la dânsul.

Venirea lui Jorgu la dânsul nu-l surprinse. Nișce adversari, cum erau ei, puteau discuta cu sânge rece condițiunile sub care să-și iea viața unul altuia.

— „Te vîd,” țise Jorgu intrând, „și pe D-ta în aceeași incurcală, în care mă află eu: lipsa de secundanți. Afară de cei două compatrioți din familia D-sorei Țina nu găsesc pe nimeni, care ar putea să-mi facă acest însemnat serviciu. Însă la astfel de secundanți, după cum vei fi înțelegînd și D-ta, nu le pot destăinui motivul duelului nostru. Veniam deci să te rog, înainte de a întreprinde acel pas, ca să păstrezi cea mai mare discrețiune despre ceea ce s'a petrecut astăzi.”

— „Înțeleg motivele, care te fac să lucri astfel,” țise Emil, „și eu, chiar fără îndemnul D-tale, nu mă simțiam dispus a divulga o întâmplare, în care, trebuie să o recunosc, am jucat o rolă destul de urită.” — Apoi după o pauză: „Sper însă, că-mi vei face dreptatea de a crede, că intențiunea mea era din cele mai onorabile, și că nici în momentul de față nu aș sta la îndoelă de a lua în căsătoria pe D-ra ofensată.”

Jorgu avu o mișcare de nerăbdare.

— „Nu sunt chemat,” țise el, „a judeca în privința acesta. Întâmplarea m'a făcut apărătorul compatriotei mele, și tot ce doresc este să aduc în îndeplinire ceea ce preținde onorea ofensată a unei femei.”

Emil deveni foarte palid și-și mușcă buza.

— „Credeam,” țise el, „că cel puțin în hatrul prieteniei noastre de până acum voi merita oare care cruțare. Și cu atât mai mult, că în această afacere nu e purtarea mea cea mai condamnabilă. Îți vei aduce încă aminte de esplicările ce-mi datorești în privința relațiunilor D-tale față cu compatriota D-tale. Nu de mult promisem din partea D-tale asigurarea, că nu o cunoști și promisiunea, că nu vei cerca a-i face cunoștința. Nu înțeleg cum s'a făcut, de te ivești în acțiune ca un vechi cunoscut.”

Jorgu roși până în albul ochilor. În ochii lui nu

esista rușine mai mare decât minciuna, dar de astădată ea fusese motivată.

— „A! dreptate“, țise el în fine, „póte era mai bine să-ți descoper totul dela început. Póte că ceea ce s'a întâmplat, nu se întâmpla. Dar vei găsi espicabil dela un om învățat cu succese să se ferescă de a fi silit să roșescă de un fiasco înaintea unui martur al succeselor sale. Vei fi înțeles din acestea, că D-ra Dina este aceeși femeia, care m'a făcut să părăsesc patria și să mă 'nbët de plăcerile Parisului pentru a o uita. Etă dar cheia enigmei.“

Emil sări drept în picioare și apropiindu-se de Jorgu îi strînse mâna cu vioiciune. Esistă totdeuna un fel de simpatia involuntară între cei loviți de aceeși amărăciune a vieții.

— „Déc' ai fi avut mai multă încredere în mine,“ țise Emil cu vioiciune, „astăți era să fim încă amici. Cu toate acestea nu mă pot opri de a admira simțul cavaleresc al D-tale, când ieși apărarea unei femei, care te-a respins.“

— „Sunt sigur, că într'un cas analog D-ta încă ai fi lucrat astfel. Dar acum destul. Nedreptatea există de amândouă părțile, și rivalitatea noastră descoperită în loc de a delătura necesitatea unui duel, din contră, cred eu, mărește înverșunarea lui.“

— „Așa este“, țise Emil cu tristeță. „Și cu toate acestea este ceva, care mă reține de a vërșa sângele acelaia, cu care am bëtut dintr'o cupă. Dar trebuie să fiă!“ oftă el.

— „Nici o slăbiciune!“ țise Jorgu cu energie. „Mă ști tot atât de îndemnat în mânăuirea armelor ca și pe D-ta. Șansele vor fi egale și nimic nu te îndemna a crede, că D-ta vei fi acela, care vei vërșa sângele meu. Din contră acțiunea, în care am întrat, mi-a redeșteptat plăcerea de a trăi și voi face tot ce voi putea pentru a nu mușca țărina!“

Emil nu țise nimic, dar privirea plină de resignațiune și de duioșie, pe care o trimise cătră cer, arăta că hotărîrea sa era luată.

Acastă privire nu-i scăpă din vedere lui Jorgu și-l pătrunse până la suflet. El înțelese, că amicul său nu va putea ținti într'ensul. Acastă suposiție îl irită. Nu voia sa datorască succesul în duel generosității adversarului său. Observând acesta, pe câmpul de luptă ar fi refuzat de a se bate cu un om, care nu se apără. Era chiar să dea espresiune indignării sale, când intră în casă Scarlat.

Tinêrul oficer era cu fața serioasă și îngrijată. Acastă impregiurare îi scăpă din vedere lui Jorgu, care nu se gândia, decât la modul cum să-și capete secundanți.

— „Bine că veniși, amice,“ îi țise el, „chiar voiam să te caut pentru a-ți cere un serviciu important.“

— „Décă acest serviciu ți ce póte face astă-seră, sunt gata a ți-l implini,“ respunse Scarlat, „dar mâne nu s'ar mai putea.“

— „Nu? și pentru ce nu?“

— „Pentru că mâne plec; chiar veniam să-mi ieșu remas bun dela tine și dela D-nul de Beauchamps. România intră în campania în contra Turciei și toți oficerii sunt rechemati în patriă pe cale telegrafică.“

— „Etă un lucru neplăcut.“

— „Nu vëd de ce;“ țise Scarlat cu serioșitate, „patria ne chemă să ne vërșăm sângele pentru independența ei; nu cred că se va găsi unul, care să șovăescă.“

— „Nu voiam să ție asta,“ se grăbi de a observa Jorgu. „Este lucru neplăcut, că plecî mâne. Te rog în hatrul meu să amêni plecarea ta cu o ție.“

— „Și pentru ce insiși cu atâta zel? ce serviciu atât de important pot să-ți fac eu?“

— „Mâne mă bat și nu cunosc pe nimeni în Spa. Voiam să te rog pe tine ca prietin să-mi servești de secundant și să îndupleci pe unchiul têu de a fi al douilea.“

— „Ah! te bați? Și cu cine, decât-mi e permis a întreba?“

— „Cu d-l de Beauchamps.“

— „Cu d-l de Beauchamps?“ făcu Scarlat uimit. „Te bați cu dênșul și te afi în odăea dênșului în conversațiune amicabilă?“

— „D-l de Beauchamps mi-a și fost amic înainte de . . . disarmonia ce s'a ivit între noi. De altcum sper, că decât nu va rămânea vre unul din noi pe teren, stima noastră unul pentru altul nu va scădea.“

— „Ciudat lucru! Vorbești despre duel ca și când ar fi hotărît să se facă pe viêtă și mórte.“

— „Într'adevêr este așa. Eú ca ofensat și provocător cer ca duelul să fiă mortal. Cât despre celelalte amênunte vom decide după ce vei fi declarat că primești de a fi secundantul meu. Décă d-l de Beauchamps n'are nimic în contră, vom putea decide lucrul îndată ce-și va fi căutat și dênșul doui secundanți.“

Emil făcu un gest aprobător, fără a pronunția un cuvânt.

— „Pe legea mea,“ strigă Scarlat, „mi se pare că visez. Dar spune-mi odată cu adevêrat, glumești séu vorbești serios?“

— „Nu se póte mai serios.“

— „Și ce-a putut să se întâmple între voi? Ca fiitor secundant, trebuie să știu și eu cel puțin atâta, ca să judec decât afacerea merită séu nu un duel de mórte.“

— „Chiar aci este greutatea lucrului, aci așteptam adevêratul serviciu de amic. D-ul de Beauchamps și cu mine ne-am învoit ca motivele duelului sa rămână secrete. Nu-i așa Emil?“ Acesta aprobă cu tristeță.

— „Atâta ajunge,“ țise Scarlat. „Ți sunt prietin și cunosc din destul severitatea cesțiunilor de onóre. M'ași și declara gata de a amêna plecarea mea cu o ție, decât n'ar fi, după mine, un cas de forță majoră, care oprește inimicițiile particulare.“

— „Și care, mă rog?“ întrebă Jorgu cu vioiciune.

— „Mă mir,“ țise Scarlat cu tristeță, „că nu l'ai gfcit. Trebuie că această afacere de onóre ți-a absorbit totă atențiunea, pentru a nu observa ce se petrece. Nu te supera,“ adăogă el vëdend roșeța urcându-se în fața lui Jorgu, „sunt amicul têu și am dreptul a-ți vorbi sincer. Sunt mai mult decât amicul têu, sunt trâmăsul patriei, care prin glasul meu te chiamă la luptă, luptă sacră pentru independență și legea părinților nostri. Sângele têu de aci înainte e sacrat, aparține numai patriei, tu n'ai dreptul să-l vërși decât pe câmpul de luptă. Etă de ce acest duel nu va avea loc.“ Figura leală a lui Scarlat, de obicei mai mult copilărescă, luase o espresiune serioasă ca de bărbat și ochiul său întunecat strălucia de însuflețire.

Jorgu clătina din cap.

— „Póte că ai dreptate,” țise el, „dar acum e prea târziu. Ceea ce s'a întemplat nu se póte revoca, și numai sângele póte spála pata aruncată asupra . . . asupra celor mai sante simțeminte. Déca voiú scápa tefér, tot sângele meú va aparținea patriei, dar acest duel trebuie să se întemple.“

— „Étă cuvinte, la care, îți spun drept, mă asteptam puçin,” țise Scarlat desamăgit. „Credeam, că pentru un scop atât de mare și de sfânt vei fi în stare a trece preste susceptibilități personale. Sper însă, că D-l de Beauchamps va fi mai generos. Nu mă îndoesc de curagiul Dniei-sale și cu tóte acestea, seú mai bine țis, chiar de aceea sunt convins, că călcând pe mândria personală, va face scuse pentru a împedeca o vėrsare de sânge, care în momentele de față ar fi un sacrilegiú.“

— „Nici nu te înșeli, domnule Rucărėnu,” țise Emil după o paușă, pronunciând frazele rar și apėsat. „Când patria vorbeșce, interesele personale trebuie să tacă. Jorgule, îți fac tóte scuzele ce poțtești, dar mergi în bătălie! Voiú face mai mult. Deórece sângele, care curge în vinele mele, se póte întrebuinta mai cu scop în contra inamicului creștinătății, decât pentru a uda pacinicul pământ al acestei țeri, ofer brațul meú, vieța mea, bravei Români. Voiú lupta sub stindardul ei!“

— „Bravo, domnule de Beauchamps,” strigă cu foc Scarlat strângend cu căldură mâna lui Emil. „Cuvintele D-tale sunt demne de un Francez și gentilom. Eї bine, Jorgule, acum cred că nu mai ai nici o obiecțiune.“

Jorgu era să deschidă gura pentru a protesta, capul seú și făcuse un gest desaprobător, când ușa se deschise și un băiat din hotel intră.

— „O scrisóre pentru d-l Ghermănescu,” țise el. Jorgu luă un mic bilet de pe tava de argint, cu care i-l presenta băiatul, rupse sigilul și ceti următoarele :

Amice!

Când patria ne chiamă, trebuie să lăsăm totul și să plecăm. Iert D-lui de Beauchamps fapta sa, decă-și va dobendi acéstă iertare pe câmpul de vitejiă. Pe D-ta te conjur să-ți cruți brațul și sângele pentru scumpa noastră moșia. Acesta e singurul sacrificiú ce cer și aștept dela D-ta.

Dina.

Jorgu îndoi biletul și cu ochii umeđi îl puse la inima sa.

— „Ei bine, fiă!“ țise el. „Măne vom pleca împreună!“ Cei trei bărbați se îmbrățisară cu căldură.

(Va urma.)

Doué stele.

»Dar unde mă duci, unde, oh dulcea mea iubită;
De ce lăsăm pământul, când lunca-ı înverđită,
Când cântecul e dulce,
Când traiul este lin,
Și murmurul vălcelei
E liber de suspin?«

»Acéstă sferă-ı stėrpă, ah, nu cresc flori pe-aice,
De corbi e locuită ır nu de cãnt fericite;
Oh, unde se îndreptă,
Iubită, sborul tėu?
Departe e de-aice
Înaltul Dumneđeú?«

Așa grăind poetul prin sferele înalte
Plutia lăsat pe brațul amantei adorate;
Cu peptul seú ferbinte pe sinul ei de roză,
Cu gura sa sorbind din gura ei ambroză;
Pe cap lauri, în mână olive nverđitóre,
O dalbă cununișă era-a lor cingătóre.

Planău cu fericire în dulce feeriă,
Cum trece 'n visuri blãnde o cėță albăstriă;
Treceaú din sferă 'n sferă pe rađa visătóre
A lunei argintie, ce 'nótă gânditóre.
Pământul nu se vede cu plaiu 'n depãrtare;
Amorul e mai dulce lipsit de-a lumei zare.

»Iubito, atmosfera acéstă e prea rară,
Și sângele-mi din vine înabușă 'n afară,
E aspră armonia,
Ce fac planeții 'n sbor.
Departe-ți este ținta
Oh ânger iubitor?«

— »Mai rabdă, oh poete, că-ți visul tėu nu pierde,
Veđi raiul ne zimbeșce cu ângeri, cu plăcere,
Acólo-ı cerul dulce,
Și plaiul mai frumos;
Amorul e mai sacru
Și cãntul armonios!«

Ei trec în sborul iute, și stelele se plėcă
În calea lor, cu dulce poetul ca să trecă.
Când raiul e aprópe sãrutul se 'ndulceșce,
Amorul tot mai mare cu flacări sante creșce,
Și-acest amor duréză în veci, mereú, mereú;
Amanta se prefăce în sãntul Dumneđeú.

A lor urmă 'ntre stele și ađi se vede lină,
Ca gemeni blãnđi cu dulce și tainică lumină.
Când ceru-ı fără neguri și lun'a-ı zimbitóre
Veđi, omule, departe, în sfera plutitóre,
Veđi doué stele blãnde zimbindu-și lor fericite,
Poetul și amanta: un Dante, o Beatrice!

Teodor Bota.

Șoimul la Români.

I.

„Alusiunile despre vėnãtorie, — scrie D-nul G. Dem. Teodorescu cu privire la Șoim (lat. Falco peregrinus, communis, orientalis, hortulanus, calidus, lunulatus, abietinus, pinetarius, gentilis, cornicum, anatum, griseiventris, micrurus, leucogenys și Brookii; germ. der Wanderfalk, auch Berg-, Wald-, Stein-, Baiz-, Kohl-, Blau- und Tannen-falk.) — sunt fórte dese în poesiile nóstre poporale. Pa-

re-se că vechii locuitori, chiar din primele epoce ale colonisării, au fost nevoiți să se îndeletnicescă c'o asemenea ocupațiune, mai ales în ținuturile muntóse, acoperite de păduri nestrėbătute, pline de fiere sėlbatice și de tot felul de vėnături. Însu-și Ión Boemul, în scrierea sa despre obiceiurile, legile și datinile tuturor popórelor, trãdusă de Fauno în limba italiană vulgară și tipărită la Veneția în anul 1543, țice, vorbind despre

strămoșii noștri, că alergau pe stâncile acoperite cu ghețuri, vânănd fiere ca să se nutrească: „correvano sopra i stagni gelati, cacciando le fiere per nutricarsi.“

Într'un „Colind de fată mare“, împărătesa locului ȳice unei frumoșe, care cânta de dor și cu vers dulce, ȳi ȳice să tacă din gură, că-cî „împăratu-ȳi la vĕnat“ și decă va trece pe-acolo, s'ar putea să-ȳi placă o așa duiosă cântare.

Într'alt colind, ciobanul vorbeșce cu grijă oilor sale iubite despre un voinic, care

La vĕnat d'o sta
Peste ei c'o da
'N gōnă i-or lua.

II.

Despre vĕnătoria cu Șoimii, mențiunile sunt, din contră, mai rare. Într'un basm se vorbeșce ce e drept, despre dĕnsa, că-cî chiar povestirea este intitulată și pōrtă numele de „basmul“

Cu șoimeii
Și cu ogăreii.

În colinde însĕ numai vr'o câte-va se refer la acest obiect. Una dintre acestea face pe vĕnător să ȳică:

Dat' am ochii la șoimeii
Ōsele la ogărei . . .

III.

Vĕnătoria cu Șoimii pare-se a fi destul de vechie. Se pretinde că chiar anticii Troiani ar fi cultivat-o, și încă de preferință. Cornelii Agripa susține că dela dĕnsii o învĕțase Ulise și compatrioții lui, ca o mângăere pentru perderile suferite prin resbelul Troiei.¹⁾ Cât despre Romani, decă au cunoscut și au practicat acĕstă meșteșugire, e încă un punct asupra căruia istoria și critica însĕ nu și-a dat verdictul.

În lipsă de alte documente, ȳtă cam ce găsim în acĕstă privință.

Pliniu naturalistul, după ce enumĕră diferitele soiuri de iereți și de șoimi, narĕză că, într'o parte a Traciei, mai sus de Amfipole, omenii și Șoimii prind pasĕrile în tovărășie. Omenii gonesc pasĕrile de prin păduri și de prin trestii, ȳră Șoimii sĕu Iereții le întorc jos din sbor. Prinȳndu-le astfel, păsĕrarii le împart cu Șoimii, ba se ȳice chiar că le prind de sus și că atunci, când vine timpul vĕnătorii, ȳi îndĕmnă să profite de împregiurare prin ore care țipete și printr'un chip deosebit de sburare.²⁾

D'aci nu pōte resulta decăt că arta de-a prinde pasĕrile cu ajutorul Șoimilor nu se obicinuia, în Italia, pe timpul lui Pliniu. Mai târȳiu, pare-se că vĕnătoria cu Șoimii se împorță și la Roma, că-cî, în epocă lui Domițian, epigramaticul Marțial spune despre Șoim că, de unde odinōră prindea pasĕri, acuma a devenit sluga păsĕrarului și că, decă tot le mai prinde, e plin de măhnire că nu le-a prins pentru dĕnsul:

¹⁾ Cornelius Agrippa, de incertitudine et vanitate scientiarum ap. Ernest Iullien, la chasse, son histoire et sa législation (Paris, Librairie academique).

²⁾ „In Thraciae parte, super Amphipolim, homines atque accipitres societate quadam aucupantur. Hi ex silvis et arundinetis excitant aves: illi supervolantes deprimunt. Rursus captas aucupes dividunt cum iis. Traditum est missas in sublĕme sibi excipere eos, et quum tempus sit captarum, clangore ac volatus genere invitare ad occasionem.“ C. Plinii Histor. natural. lib. X. § X.

Praedo fuit volucrum, famulus nunc aucupis: idem
Decipit, et captas non sibi maeret aves.³⁾

Cu tōte astea, vĕnătoria cu Șoimii, chiar de se va fi întrebuintat, ca o curiositate, de cătră bogații Romani, ea n'a fost nici respândită nici cunoscută de popor.

Cei ce s'au servit de dĕnsa cu siguranță au fost Burgunȳii, ale căror legi pedepsiau într'un mod cu totul aspru, chiar crud, pe cel care ar fi furat Șoimul altuia.⁴⁾ Acela-și lucru se 'ntĕlneșce la Franci, cari prindeau pasĕrile când cu lațuri, prinȳtori și cleiū, când cu iereți și șoimi, precum se constată din textul „legei salice“. ⁵⁾ Astfel în Francia, pasiunea acĕstui fel de vĕnătoare era atăt de respândită pe la începutul secolului XI, încăt chiar episcopii se 'ngrijiau „de mântuirea sufletului cu mult mai puțin decăt de studiul vĕnătoareii simple și vĕnătoareii cu șoimii.“⁶⁾ Cât despre pricipi, trubadurul Bertrand de Born spune că nu șciau să-și cheitueșcă banii cum se cade pentru mănui de bătălie, dară-i aruncau fără să-i numere pentru ogari și pentru șoimi.⁷⁾

Astfel, iereții și șoimii fură, în tot evul mediū, pasĕri de vĕnătoare în Francia, și cronicarul Froissart represintă pe Carol V, la an 1382, întrând la Senlis c'un șoim pe pumnul mânei în sala unde se discuta depre revolta Flamanȳilor.⁸⁾ Mai târȳiu, Carol VI. trâmise ca dar împăratului turc Baiazet șoimi, vulturi și mănui cuate cu petre scumpe ca să-ȳi pōrte pe pumnul mânei la vĕnătoare. Sub Carol VIII. un șoim bine învĕțat se plătia cu sume colosale și s'aducea din Tunis și din Persia. Fleuranges narĕză că funcționarul vĕnătoareii cu șoimii dela curtea regelui Francisc I. primia dela stat 4000 fiorini și avea sub dĕnsul 50 nobili și 50 vĕnători însărcinați cu îngrijirea șoimilor. Sub Carol IX. apăruă mai multe scrieri despre arta vĕnătoareii, între care la 1567 la Fauconnerie de Enguilbert de Marnef și Recueil de tous les oyseaux de proie qui servent à la vollerie et fauconnerie de Guillaume Bouchet. În fine, sub Enric III, apăru, la 1581, o poemă despre acela-și subiect, intitulată Hiĕracosophion sĕu tractat De re accipitraria scrisă de Jaques-Auguste de Thou.

Lăsând însĕ scrierilor speciale cercetarea în șir cronologic a acĕstui subiect — care a dat nașcere la sute de volume — să spunem că lĕgănul vĕnătoareii cu Șoimii este Asia, și anume India, unde, după mărturia lui Ctesia, iepurii se vĕnau nu atăt cu ajutorul cănilor, ci mai mult cu al corbilor, iereților, coțofenilor, șoimilor și vulturilor.

Frideric I. și Frideric II. fură cei dintăiū, cari împorțară din Orient gustul acĕstei ocupațiuni, contractat cu ocasiunea expedițiunilor cruciate. Cel din urmă scrisse chiar o carte despre vĕnătoaria cu șoimii.

Arabii o perfecționară, ȳr' Turcii, cuprinȳnd partea resăritĕnă a continentelor, o scōseră din nou la ivelă. Cu modul acesta se respândi în tōtă Europa, încăt mai nici o țĕră nu fu scutită de-a o cunoșce.

³⁾ Martialis. Epigramm. lib. I. ep. XIV. v. 216.

⁴⁾ A se vedea Legis Burgund. adimentum primum. tit. X.

⁵⁾ Titlul VII. articolii 1, 2, 3, 4 și 7.

⁶⁾ Ex Chronico Centulensi sive S. Richarii (D. Bouquet, tit. XI. p. 134) apud Iullien. p. 94. —

⁷⁾ Sainte-Palaye, tit. III. p. 181. apud eund. p. 97. —

⁸⁾ Buchon. t. VIII. p. 233. ibid. 113. —



Timpuri fericite.

IV.

În contact la mătă-și cu Turcii, la mătă-nópte cu Polonii și la Nord-vest cu Ungurii, țera românească n'a putut rămănea străină acestei pompóse deprinderi.

Șoimii dar' fură întrebuițați cu atât mai mult la vânătoare, cu cât munții Carpați îi produceau în mare număr și de cea mai bună calitate. Chiar în capitulațiunile cu Turcii se citeșc până astă-și clausele prin care domniii români, între altele, erau obligați să dea și-un număr óre-care de șoimi ca tribut Sultanilor din Constantinopole.⁹⁾

„În timpurile de demult, — ăice D-nul V. Alecsandri — strămoșii noștrii aveau obiceiú de-a îmblândi Șoimii și a-și deprinde la vânat precum se face și astă-și cu Coroii, și se vede că meșteșugul lor era fórté vestit, de vreme ce Șoimii făceau parte din tributul ce se plătia Sultanilor după închinarea Moldovei. Acest tribut, ce purta numele de dar spre semn de închinare, se compunea din 4000 galbeni, 40 iepe, și 24 Șoimi.¹⁰⁾

Sub o organizare semi-feudală, boerii timpului, ca vasalii din Occident, erau ținuti să însoțescă pe Domn la vânătoare, mergând fiă-care cu șoimul pe mână seú pe umăr, cu slujitorii și ogăreii seú, cum vom vedea că spune colindul, ce se va reproduce mai la vale.

Că deprinderile feudale se adoptaseră și la noi, însă fără organizarea, la carea ajunseră în apusul Europei, ne-o dovedesc o mulțime de fapte. Astfel, de exemplu, când Dl. V. Alecsandri, în piesa-și „Boerii și Ciocóii” reprezintă pe moș Arbore mergând să felicite de anul nou pe stăpânul proprietar, aruncându-și orez seú grăú în semn de abundență, această scenă n'a putut fi inspirată autorului decât prin amintirea vechilor datine semi-feudale din epocile, la cari se referescă colindul.

Astfel, după posăia populară, practicarea vânătoarei cu șoimii în timpul trecutú pare-se ne-ndoióșă,¹¹⁾ ceea ce de-altmintrelea se confirmă și prin alte cânturi, și prin tradițiune, și prin fapte de domeniul istoric.

Demne de notat mai sunt și cele două versuri, care se repórtă la vechia organizare a instituțiunilor române, versurile următóre:

C'un caftan de Domn
Taie cap de om,

cari dovedesc, că Domnul avea o putere absolută, cu dreptul de viață și de mórte asupra supușilor seú, obligați a-și veni în ajutor și a-l însoți ori când la vânătoare.

V.

Dar' să lăsăm acésta și să considerăm colindul amintit mai sus din punctul de vedere al simțemintelor ce exprimă.

Un tinér, măestru 'n vânătoarie, are trei ființe la cari ține: calul, ogarul și șoimul cu care vénéză, și cător trei le pórtă de grijă hránindu-și cu tot ce le place mai bine, pe cal

Tot cu fân tocat
Și cu orđ pisat,
De vânt vânturat
Cu apă
Din năstrapă.¹²⁾

⁹⁾ G. Dem. Teodorescu. Noțiuni despre colindele române. Bucureșci. 1879 p. 102—108.

¹⁰⁾ Poesii pop. ale Rom. Bucureșci. 1866 p. 60. Nota. I.

¹¹⁾ A se vedea Ψεύδο-κωννηγετικός de Al. Odobescu. Bucureșci. 1874.

¹²⁾ Năstrapă este o cupă, un fel de păhar de béutură.

ér pe șoim îl hrăneșce asemenea tot cu

Paséri gălbíore
Prinse de pe mare.

În bună înțelegere trăiau cu toții, când vanitatea și ambițiunea veniră să turbure acésta liniște fericită. Că-cí Șoimul, încredându-se tăriei și răpediciunei aripelor sale, se laudă într'o și că e mai iute decât ori cine, că póte să 'ntrecă la fugă chiar și pe tovarășul seú de vânătoare, pe murgul vitézului.

Însé calul e de nobilă viață, și lauda șoimului îi pare o insultă. Decí — după deprinderile timpului,¹³⁾ când ori ce cuvânt și ori ce faptă în contra demnității și onórei trebuiau spălate cu prețul luptei, — merge să se plângă stăpânului și să-și cêră un duel cu șoimul, o întrecere la fugă.

Astfel a două și, într'o sfântă Duminecă, tinérul își scóte la luptă Șoimul și Murgul,

În câmpul curat
De toți laudat,
Unde se tot bat
Doi vulturi în cer
P'un fulg d'aurel,

și-acolo, precum vulturii se luptau p'un fulg de aur într'a cerului înălțime, astfel hotăreșce să lupte prin fugă și dragii seú tovarăși, ca să dovedescă, care e mai iute.

Tinérul îi potriveșce ca nici unul să nu fiă mai nainte seú mai napoi decât altul, și-apoi le dá drumul să fugă; acestia fug, fug, până nu se mai ved în depărtare.

Restul să ni-l spună însu-și colindul:

Hrăneșce
'Ngriješce
Tinérul (Manole)
D'un cal,
D'un ogar
D'un vénéș șoimel.
Cal cum și 'ngriješce
Și cu ce-l hrăneșce?
Tot cu fân tocat
Și cu orđ pisat
Cu apă
Din năstrapă.
Șoim cum 'ș'ingriješce
Și cu ce-l hrăneșce?
Tot cu páserele
Paséri mititele,
Paséri gălbíore
Prinse de pe mare.
Într'o săptămână
Stă șoimul p'o renă
Murgului ăicând
Și-astfel cuvântând:
— »Tu mánănci de géba
Și 'nzădar beí apă,
Că-cí nu poți să sboři,
Să plutești pe nori,
Să mé 'ntreci pe mine
Cum te 'ntrec pe tine.«
Murgul se scula,
La stăpân mergea
Și-astfel îi grăia:

— »Stăpâne, stăpâne,
Drag stăpân al meú
Dat de Dumneđeu,
Șoimul s'a 'ngâmflat.
Și s'a laudat
Că 'n fugă m'o 'ntrece.«
Tinérul (Manole)
Din gură grăia
Și-astfel îi dicea:
— »Pașci, murgule, lasă,
Pașci de mi te 'ngrașă,
Că-cí ađi e Sămbăta,
Măne-í Duminecă
Și pe voi voiú scóte
La câmpul departe,
La câmpul curat
De toți laudat
Unde se tot bat
Doi vulturi în cer
P'un fulg d'aurel.«
Sămbăta trecea,
Și diua-mi sosia
La câmp îi scotea
Și mi-í potrvia
Și drumul le dá.
Murgul că-și lua
Drumul cu fuga
De par' că sbura,
Și-apoi se 'ntorcea,
Ca un cal cu minte,
C'un cés mai nainte.¹⁴⁾

¹³⁾ Acésta e încă o dovadă că epoca, la care se referescă colindul, este vécul de mijloc, când duelul era usitat în mod aprópe generic.

¹⁴⁾ În privința renumerii cailor români să se consulte Cantemir în Descrierea Moldovei, Hășdeú în principie de filologie. At. M. Marienescu în colecțiunea sa de Colinde, și Poesii pop. culese de V. Alecsandri.

Șoimul că-mi pleca
Pe vânt că-mi sbura,
Însă rămănea
Și întârția,
C'un cés mai târziu
Tot prin crângurele
După paserele,
Paseri galbiore,
Paseri de pe mare.
Acas de-mi venia
Pe stălp se lăsa
Cântând
Ciripind
Din gură grăind:
— »Stăpâne, stăpâne,
Drag stăpân al meu
Dat de Dumneșeu
Vin' de mă sluteșce
Și mă pedepșeșce,
Că eū am venit
C'un cés mai târziu.»
Murgul d'aușia
Milă-i se făcea
Și-astfel că-mi grăia:
— »Stăpâne, stăpâne

Drag stăpân al meu
Dat de Dumneșeu,
Șoimul nu-ți sluți,
Că ți-o trebui
Rar la zile mari
Ziua de Crăciun
Și de Boboteza.
La curte de-î merge
Călare pe murgul
Pe umeri cu șoimul,
Domnul te-o vedea
Bine i-o părea
Și ți-o mulțami
Și te-o dăru
C'un dar
C'un cioltar,
C'un caftan de Domn
Tae cap de om.»
Tinérul (Manole)
Fie-mi sănėtos
Cu tată,
Cu mamă,
Cu dómna frumósă
Și cu noi cu toți.

Astfel pe lângă dialog, avem aci o descriere cu totul dramatică, o acțiune puternică și interesantă, în certa calului cu șoimul, în plângerea-i către stăpân, în hotărîrea acestuia de a-i scóte la întrecere, în rezultatul luptei.

Calul nu putea răbda ca Șoimul să se credă mai iute decât dēnsul numai pentru că avea aripi. Șciindu-se destul de răpede și cu mai multă „minte,” el reclamă cu stăruință să fie pus la încercare. Și fericit e când dobēndeșce biruința.

Din contră Șoimul — tipul omului îngâmfat și lăudăros — se ia după paseri, întârziează și, când ajunge, constată că prea multă încredere în sine e adesea funestă. Puindu-se dar' pe parul său obicinuit, mărturiseșce singur că e de vină și, c'o lealitate dēmnă de nișce epoce mediavale, își cere singur pedepșa.

Atunci ni se presintă o scenă duiósă.

Calul, pe lângă agerime, are atăta mărînimie, încât intervine chiar dēnsul ca să cēra iertare adversarului, că-cî dorința-i era, nu să-și resbune, asemene simțeminte fiind nepotrivite cu fala, cu forța, cu meritele reale — ci să facă pe vorbărețul șoim a-î recunóșce calitățile, a nu i le mai pune la îndoelă.

O așa nobilă purtare, unită cu nobila Șoimului sinceritate, sunt învățăminte binefăcătoare și póte mai eficace decât morala multor fabule versificate.

Astfel, printr'acest colind, suntem strămutați în flórea vécului de mijloc și asistăm la duelul a doi luptători de frunte, nu pentru interese séu pentru motive nedemne, ci pentru întăietate, pentru renume, pentru onóre. Ér' când unul învinge prin însușirile-i superióre, nu numai că pro-

tivnicul cedéază și-î recunóșce victoria, dar chiar victoriosul uséză de dēnsa cu modestie și cu generositate, stăruind a se păstra învinsului viéța și rangul ce-avusese.¹⁵⁾

VI.

Șoimul, se pare, după cum arată alt colind popular, că se 'ntrebuința de cătră strămoșii nostri nu numai la vênătóre de paseri, ci de multe ori era dus chiar și pe câmpul de luptă, în resbóie contra ne'mpăcașilor și neastēperașilor dușmani.

Tradițiunea ne spune, că multe popóre barbare, cari ca nișce fiere selbatice năvăliau asupra țerilor romăneșci, purtau cu sine un fel de paseri instruate, cărora, ajungēnd la starea locului, unde avea să 'ncepă persecutarea, le da drumul; acestea apoi descoperiaū pre Romăni ascunși.

Deci, în urmarea acestei tradițiuni vechi și fórtē respândite la poporul nostru, trebuie-ar óre să ne mirăm decă și Romăni ar fi imitat pre dușmani și-ar fi dus pe câmpul de luptă Șoimii lor, cari să le descopere dușmanii precum paserile dușmanilor descoperiaū pre Romăni?

Eū cuget că nu!

Colinda, ce ne face a crede, că Șoimii tot atāt de bine se pricepeau la vênătorie de ómeni, de dușmanii țerilor romăneșci, ca și la vênătorie de paseri, sună:

Sus la drumul mare,
Nevestei bune!
De laturī de vale
Un mic mālînior
Galbin pālînior
Fórtē a crescut
Calea a împlut, —
De 'nalt, nu e 'nalt,
Dar' la umbră lat,
La frunte mērunt
Și la trunchiū rotund.
Ér' sub cea umbruță
Șede-o nevēstușă,
Mândră, tinerea
Ca și-o floricea.
Lângă ea mai jos
Șede șoim frumos.
Căți pe drum mēna
Toți la ea căta
Apoi o 'ntreba:
»Ce-î paserea ta?
Séu ți-î frășior
Séu nepot de sor'?

Că multe-a plinit.
A fost să șerbescă
Ostea romăneșcă
În țera leșască,
Ca s'o prăpădescă,
Că-cî Leșii-ai bun
Și ne-ai păgubit.
Dar' acest șoimel
Ca și-un ostășel
Urma le-a luat
Și i-a pefugat,
Cāt n'a mai remas.
Un leș, pe năcas!
Timpu-i s'a plinit
Plata n'a primit,
Ci el a venit,
Unde i-a placut,
Și el a cădut
Aci lângă mine
Ca să-i fie bine,
Rupt' de ostenit,
Și eū l'am iubit,
Că el s'a luptat
Țera mi-a scăpat
De leși, de păgāni,
De dușmani bētrāni!
Să fit sănėtósă
Nevastă frumósă!
O 'nchinām spre sănėtate!¹⁶⁾

¹⁵⁾ G. Dem. Teodorescu. op. cit. p. 108—116.

¹⁶⁾ At. M. Marienescu. Colinde. Pesta. 1859. p. 130.

(Finea va urma.)

O f t a r e.

Fă-mē Dómne ce me-î face.
Fă-mē busuioc ori crin
Să mă rumpă cine-mi place
Să mă bage în albu-i sin.

Și ca fluturu 'n lumină
Să mă sting în sîn la ea . . .
Fericire mai divină
În etern nu așt afla!

Antony.

Dramă în 5 acte de A. Dumas, traducțiune de Leon Jaworower.

La R. R.

„Erai visul tinereții mele.“

J. J. Rousseau.

PERSÓNELE.*)

Antony.
Adela de Hervey.
Eugeniu de Hervilly, june poet.
Olivier Delaunay, doctor.
Vicomesa de Lacy.
Baronul de Marsanne, abonat la »Constituționalul«.
Frederic de Lussan.
Colonelul de Hervey.
Dómnă de Camps.
Clara, sora Adelei.
Birtășita unui mic han în apropiere de Strassburg.
Ludovic, Servitorul lui Antony.
Enric, Servitor la Colonelul d'Hervey.
Un Servitor al vicomesei de Lacy.
Cameriera Adelei.

ACTUL I.

Un salon în suburbia Saint-Honoré.

Scena 1.

Adela, Clara, Vicomesa de Lacy, stând în picioare și luându-și adio dela aceste dame.

Vicomesa (cătră Adela). Adio, scumpă amică! îngrijește-ți bine scumpa sănătate; noi avem trebuință de tine în această érnă, și trebuie să fii fragedă și veselă, auđi?

Adela. Fii liniștită, voi face cum e mai bine; adio! Claro! chiamă un servitor să ăică să tragă trăsura dómnei Vicomesei.

Vicomesa. Ai auđit bine? Aerul de țără, laptele de măgăriță și călăria, acesta e ordonanța mea. — Adio, Claro (iese).

Scena 2.

Adela, Clara, pe urmă un Servitor.

Adela (punându-se jos). Șcii pentru ce vicomesa nu vorbește decât de medicină?

Clara. Dar șcii tu pentru ce vicomesa acum un an nu vorbea, decât de rebel?

Adela. Reutăciósó!

Clara. Da, colonelul Armand a plecat acum un an la rebelul din Algeria. D-nul doctor Olivier Delaunay a fost prezentat în absența lui Vicomesei. Răsboiul și medicina își dau mâna; și șci că scumpa noastră Vicomesă este reflectul esact al persónei, care are norocul să-și placă. Peste trei luni, vină un avocat tiner și frumos și ea va da consultațiunii, după cum trăgea planuri de bătăia, după cum ți-a prescris un regim.

Adela. Și cine ți-a povestit acestea tóte, frumoasă provincială sosită numai de 15 zile?

Clara. Par' că eu n'o cunoșceam înainte d'a părăsi Parisul? Și apoi dómna de Camps venind erí, pe când tu nu erai a casă, mi-a făcut biografia Vicomesei.

Adela. Oh! cât mă bucur că nu m'a găsit! Femeia acesta imi face rău neîncetat cu calumniile ei.

Clara (cătră un servitor care intră). Ce este?

Servitorul. O scrisóre.

Clara (luând-o). Pentru mine, seú pentru sora mea? Servitorul. Pentru dómna baronesa.

Adela. Dă-mi o ... este fără inđoelă dela bărbatul meu. (Servitorul iese).

Clara (dând scrisórea Adelei). Nu e de loc scrisórea lui, din contră scrisórea e timbrată din Paris și colonelul e în Strassburg.

Adela (privind sigilul și pe urmă scrisórea). Dumneđeule!

Clara. Ce e?

Adela. Speram să nu mai văđ nici odata, nici această scriere, nici acest sigil. (Ea se pune jos, frământând scrisórea în mână.)

Clara. Adelo! ... liniștește-te ... tu tremuri! ... și dela cine e această scrisóre?

Adela. Oh! E dela densus! ... dela densus! ...

Clara (gândindu-se). Dela densus? ...

Adela. Etă devisa sa, pe care și eu am luat-o ... Adesso e sempre ... „Acum și în totdeuna.“

Clara. Antony!

Adela. Da; Antony s'a întors! Și-mi șcrie ... îndrășnește a-mi scrie! ...

Clara. Dar póte cu titlul unui vechiú amic?

Adela. Eú nu cred în amicitia care urmază amorului.

Clara. Dar amintește-ți, Adelo, chipul plecării lui făr' de veste, îndată ce colonelul Hervey te-a cerut în căsătorie, pe când el asemenea putea să se ofere părintelui nostru, care nu-l nedreptăția ... Tiner, arătându-se bogat ... iubit de tine? ... că-cí tu-l iubi! el ar fi putut spera să fiă preferit ... Dar de loc, el plecă cerându-ți numai 15 zile ... Terminul espiră ... nu se mai aude nimic vorbindu-se de el, și trei ani trec, fără a se șci în ce colț al pământului l'a condus caracterul seú neliniștit și aventuros ... Decă acesta nu e o dovadă de indiferență, e cel puțin de ușurință.

Adela. Antony nu era nici ușurel nici indiferent; ... mă iubia pe cât pote iubi o inimă mare și mândră; și decă a plecat, negreșit că era ceva care nu-l lăsa să rămână; vr'o piedecă pe care nici o putere omenescă nu ar fi putut-o înlătura ... Oh! decă l'ai fi urmat și tu în mijlocul lumei, unde el părea străin, pentru că era superior, decă l'ai fi văđut, trist și aspru în mijlocul acestor tineri nebuni, eleganți și neusemnați ... decă în mijlocul acestor priviri vesele și scnteitoare, care ne încungiură séra, ai fi văđut ochii seí într'una opríți asupra ta, ficși și întunecați, ai fi gicit că amorul ce ei esprimaú nu se lăsa a fi abătut de vr'o piedică ... Și după ce ar fi plecat ți-ai fi ăis cea d'intăiú: „Era cu neputință să rămână.“

Clara. Dar póte că acest amor după trei ani de absință ...

Adela. Privește cum mâna sa tremura când scria această adresă.

Clara. Oh! eú sunt sigură că nu vei găsi decât un amic fórte devotat, fórte sincer ...

Adela. Ei bine, dar, atunci deschide-o! ... Că-cí eú ... nu îndrășnesc ...

*) Representarea pe scenă oprită fără invoie cu Traducătorul.

Clara (citind). „Dómnă!“ ... Veđi, dómnă...

Adela (cu vioiciune). Nicı odată n'a avut dreptul a mă numi altfel.

Clara (cetind). „Dómnă, fi-va permis unuí vechiú amic, căruia ți veđi fi uitat până și numele, să depună la picioarele D-vóstră omagele sale respectuóse? Íntorcându-se din Paris și trebuind să plece éráși, binevoíți a încuviința, ca folosindu-se de drepturile unei vechi cunoșcințe să se presinte la D-vóstră ađi de diminéță.

Bine voíți etc. „Antony“

Adela. Ađi de diminéță! ... Sunt 11 óre ... trebuie să vie îndată.

Clara. Eí bine, eú nu vėd decât o scrisóre fórte rece, fórte măsurată ...

Adela. Dar acéstă devisă? ...

Clara. Era a sa înainte d'a te cunoșce póte; și a păstrat-o ... pentru că de unde șcií decă te mái iubeșce?

Adela (punėnd mâna la inimă). O simt aci ...

Clara. El anunțá plecarea sa ...

Adela. Decă ne voi revedea, va rămănea ... Ascultă, nu voesc să mái dáú ochií cu el, nu voesc ... nu ascund de tine Clara, sora mea, amica mea ... tu care șcií cât l'am iubit ... un singur simțemėnt al inimei mele ... Oh! mi se pare că nu-l mái iubesc ... Hervey e atât de bun, atât de demn d'a fi iubit, încat n'am păstrat nicı o părere de răú d'altă dată. Ínsė pe Antony nu trebuie să-l mái revėd, decă voiú da cu ochií de el, decă mí va vorbi, decă mă va privi, oh! și are în ochií lui un farmec, în glasul lui o dulcėtă ... Oh! nu! nu! tu voiái să plecí, voiú pleca eú. Íl veí primi tu, Claro; ți veí spune că am păstrat pentru el tóte simțemintele unei prietine ... Că decă Colonelul d'Hervey ar fi aci, ar fi avut ca și mine o adevėrată plăcere d'a-l primi; dar că în absența bărbatului méú ... pentru mine, séú mái bine pentru lume, îl rog să nu cėrá a mă revedea ... să plece! ... séú decă rămăne atunci voiú pleca eú ... Arată-í pe fiica mea, spune-í c'o iubesc cu pasiune, că acéstă copila e bucuria, fericirea și viėta mea. Te va întreba, decă ți-am vorbit vr'odată de dėnsul ...

Clara. Și voiú spune adevėrul ... Nicı odată ...

Adela. Din potrivă, spune-í: „da, câte odată“ ... Decă ți veí spune că nu, el va crede că-l iubesc încă, și că mă tem până a-mí aduce aminte de el.

Clara. Fı linisțită! ... Șci cum m'ascultă el; íți promit să obțin dela el ca să plece fără a te vedea.

Servitorul (cătră Clara). Trăsura dómnei e gata.

Adela. Bine. Adio Claro ... Cu tóte acestea, fı bună cu Antony; indulceșce prin cuvinte de amicitie amărăciunea cererei mele ... și decă va plănge, să nu-mí spuí la întórcerea mea ... Adio ...

Clara. Te ínseli; acésta e pălăria mea.

Adela. Aí dreptate! Nu uita nimic din tóte câte ți-am spus (iese).

Clara. Oh! nu, (cătră sine însu-și) sėrmana Adela! Șciam bine că nu e fericită. Dar nu e rușine, că acéstă scrisóre o nelinisteșce? În fine tot e mái bine că-l evită (se duce pe balcon și vorbeșce cu sora sa) iea bine séma, Adelo, mă tem d'acești cai ... La câte cėsuri te veí întórcce?

Adela (din stradă). Póte nu înainte d'a se insera.

Clara. Bine, adio! (chemând un Servitor.) Enric, ín-

chide ușa pentru tótă lumea, afară d'un străin, D-nul Antony, mergi ... (Servitorul iese). Ce sgomot s'aude?

Voci în stradă. Opriți! opriți!

Clara (mergėnd la feréstră). Trăsura ... sora mea! ... D-đeul méú! ... Oh! da, opriți, opriți! Oh! nu mái vėd. În numele cerului opriți, sora mea, sora mea! (Sgomot și țipete în stradă, Clara scóte nu țipėt și cade p'un fotel). Oh! fie-ți milă, Dumneđeul méú!

Servitorul. Dómnă, nu vė temeți de loc, caií au fost opriți; un tinėr s'a aruncat asupra lor ... Nu mái e nicı o primejdie.

Clara. Oh! Dumneđeul méú, íți mulțumesc! (Sgomot în stradă).

Maí multe voci. E mort ... Nu! ... Da! ... Rănit! Unde să-l ducem?

Adela (din stradă). La mine! La mine!

Clara. Acesta e glasul surorei mele! ... Nu i s'a întėmplat nimic? ... Dumneđeul méú! ... genunchií méi mí tremură, nu mái pot merge ... Adelo! ... (Vrea să esă).

Un Servitor. Ce porunciți, Dómnă?

Clara. Este sora mea, sora mea! O trăsura! — Ah, tu ești!

Adela (intrând palidă). Claro! ... Sora mea! fı linis-cită, nu sunt rănită. (Servitorului). Alėrgă după nu medic ... Domnul Olivier Delaunay șede mái aprópe ... Séú mái bine, treci mái întâiú pe la Vicomtesa de Lacy, va fı póte acolo ... Veđi, ca rănitul să fıá dus jos în vestibul; mergi (Servitorul iese.) Claro! șci că este el ... el ... Antony!

Clara. Antony! o Dumneđeule! ...

Adela. Și cine altul, decât el, ar fı îndrăsnit să se arunce înainte a două cai speriați?

Clara. Și cum?

Adela. Nu íntelegi? El venia aci, nenorocitul. Íși va fı spart capul ...

Clara. Dar ești sigură că e el?

Adela. Oh! decă sunt sigură! N'am avut óre vreme să-l vėd pe când îl tíraú caii? N'am avut vreme să-l recunosc pe când îl călcaú în picioare?

Clara. Oh!

Adela. Ascultă, du-te la el, séú mái bine trămite pe cine va, și decă te índoești încă, spune să-mí aducă hăr-tiile ce se vor găsi la el, ca să șciú cine e, că-cí e leșinat, póte mort! Dar du-te! du-te! și dá-mí de șcire cum s'affă. (Clara iese).

Scena 3.

Adela, pe urmă un Servitor.

Adela. Șcirí dela dėnsul! eú ași trebui să mă duc să le afú! ... eú ași trebui să fıú acolo pentru a ceti în ochií medicului mórtea séú viėta lui! Inima sa ar trebui să începă a bate sub mână mea, ochií méi ar trebui să fıá cei d'íntaiú pe carií să-í íntėlnescă. Óre nu pentru mine, óre nu scápându-mí viėta! ... Oh! Dumneđeul méú! ... vor fı acolo străini indiferenți, ómení cu inimă rece, carií spionéză. Oh! Dumneđeul méú, nu va veni cine va să-mí spună, decă e viú séú mort? ... (Cătră un Servitor ce intră). Eí bine?

Servitorul (predându-i nu portofel și un mic stilet). Pentru Dómnă.

Adela. Adu-le ... Cum se affă! Deschis-a ochií?

Servitorul. Încă nu; dar domnul Delaunay a sosit și e lângă dânsul.

Adela. Bine, fi veți spune să se urce la mine ca să aflu dela el însuși ... Du-te.

Scena 4.

Adela (singură). Dăcă cumva m'am înșelat, dăcă n'ar fi el ... (Deschidând portofelul). Dumneșeule! cât am făcut de bine! ... portretul meu! ... Dăcă un altul ar fi deschis acest portofel! ... Portretul meu, pe care l'a făcut din amintire ... Sêrmame Antony, nu mai sunt atât de frumoșă! ... În cugetul têu eram frumoșă ... eram fericită ... Cât mă veți găsi de schimbată ... Cât am suferit! (Căutând în portofel). O scrisóre a mea! ... Singura ce-î scrisesem, (citind). Și spuneam că-l iubiam ... Nenorocitul, nesocotitul ... Dăcă i-aș lua-o ... E singura dovadă ... El n'are decât pe acêsta, fără îndoelă a cetit-o de miî de ori; ... este bunul lui, consolațiunea lui ... și eú să i-o răpesc! și când va deschide ochii, murind pentru mine ... el va pune mâna la snul sêu ... nu va căuta rana sa, ci acêstă scrisóre ce n'o va mai găsi! ... și tocmai eú să i-o răpesc! Oh! acêsta ar fi înfiorător! să o păstreze ... óre eú n'am păstrat pe ale sale? ... Stiletul sêu, de care mă înspăimântam a-l vedea purtându-l tot d'a una la dânsul, ... nu șciam că mânerul sêu îi servia de sigil și de devisă ... Îl recunosc fórte bine în ideile acestea de amor și de mórte, pe care el tot d'a una le amesteca ... Antony! Nu mai pot rezista ... trebuie să mă duc ... ca să vèd însumi ... Oh! domnule Olivier, vino, vino! Eî bine.

Scena 5.

Adela, Olivier.

Olivier. Linistiți-vè, dómna: accidentul deși grav, nu e de loc primejdios.

Adela. Adevèrat?

Olivier. Rspund de rânit ... Aveți încredere în mine? ... Dar D-vóstră însăși, spaima, impresiunea fără de veste asupra spiritului ...

Adela. Și-a venit în fire?

Olivier. Încă nu. Dar palórea D-vóstră? ...

Adela. De ce l'ați părăsit atunci? ...

Olivier. Un amic al meu e lângă el ... Mi s'a spus că doriați să aveți șciri positive ... În urmă m'am gândit că póte veți fi avènd trebuință ...

Adela. Eú? ... Eú? ... E vorba de mine! ... Dar în sfêrșit cum se află? Ce ați făcut?

Olivier. Terminii științifici vè vor înspăimânta póte!

Adela. Oh! nu, nu, numai să știu ... Mè înțelegeți ... El mi-a scăpat viéta ... e fórte simplu ...

Olivier (cu óre care mirare). Da negreșit, dómna ... Eî bine, oiștea lovindu-l i-a cauzat o strașnică contuziune în partea dréptă a pieptului. Violența loviturei a adus leșin; am operat la minut o lăsare de sânge abondentă; ... și acum repaosul și limștea vor face restul ... dar el nu putea rămânea în vestibul încongiurat de servitori, de curioși, am dat așa dar în numele D-vóstră ordinul, ca să-l transporteze aci.

Adela. Aci! ... Era așa dar prea slab pentru a fi dus acasă la el?

Olivier. N'ar fi fost nici un inconvenient pentru asta, afară póte ca bandagiul să nu se derangeze, dar

m'am gândit că recunoșcința, pe care păreați a o simți atât de bine, trebuia să fiă esprimată ...

Adela. Da, de sigur (incet). Dăcă cumva va vorbi, dăcă numele meu pronunțat de el ... (tare). Da, fără îndoielă, prea bine ați făcut ... Dar trebuie ca el să fiă singur, nu e așa? ... cu totul singur, când va deschide ochii ... D-vóstră chiar veți trece într'o altă cameră, pentru ca la vederea unui străin ...

Olivier. Cu tóte acestea ...

Adela. Ah! ați đis că cea mai mică emoțiune i-ar fi funestă ... ați spus-o, cel puțin așa cred, nu e așa?

Olivier (privind-o). Da, dómna ... am spus-o ... Dar acêstă precauțiune nu e pentru mine ... pentru mine, care sunt medic.

Adela. Étă-l ... Ascultă, te rog ... spuneți, că el are trebuință să fiă singur ... Că Dv. ați ordonat ca nimeni să nu rămăie lângă el (Clara intră cu nișce servitori cariî duc pe Antony). Puneți-l pe acest divan ... Claro, domnul Olivier đice eă bolnavul trebuie lăsat singur, că trebuie să ieșim toți ... Vedeți, doctore, că daú esemplu ... Claro, tu veți ținea tovărășiă D-lui Olivier, eú mă duc să daú câte-va ordine ... (iese).

Olivier (cătră Clara). Iertați-mè, mè încredințam ... Étă-mè ... (Eî ies, Antony rămăie singur un minut, pe urmă se deschide o ușcioră, Adela intră cu precauțiune).

Scena 6.

Antony, Adela.

Adela. În fine, étă-l singur ... Antony! În ce stare trebuie să-l revèd ... palid, murind ... Când îl vèđui pentru cea din urmă óră ... era tot lângă mine, plin de viéta, închipuindu-și pentru amèndouî același viitor ... „Cinci-spre-đece đile despărțiți, și apoi o unire eternă!“ ... Și plecând îmi strîngea mâna pe inima sa. „O veđi cum bate, îmi đicea, bate de bucuriă, de speranță,“ el plecă și 3 ani, minut de minut, đî de đî, pe încetul au trecut în despărțire ... Acum e lângă mine ca și atunci ... el este ... eú sunt ... nimic nu e schimbat în aparință, numai inima abia îi bate și amorul nostru e o crimă. Antony!

(Își ascunde capul în mână, Antony deschide ochi, vede o femeia, o priveșce țintă și-și adună ideile).

Antony. Adelo!

Adela (lăsând să-i cadă mânil). Oh!

Antony. Adelo!

(Face o mișcare ca să se scóle)

Adela. Oh! nu te mișca ... nu te mișca ... ești rânit, și cea mai mică încercare ...

Antony. Oh! da o simt! Venindu-mi în simțiri, regăsindu-te lângă mine, am cređut că te-am părăsit erî și că te revèd ađi. Ce-am făcut decî în acești 3 ani ce-au trecut! Trei ani și nici o amintire.

Adela. Oh, nu vorbi!

Antony. Îmi aduc aminte acum, te-am revèđut palidă, spăimântată ... Am auđit cum țipai, o trăsură ... cai ... M'am aruncat înainte lor ... Pe urmă a dispărut tot într'un nour de sânge și am sperat că voiú fi omorit ...

Adela. Rana e puțin periculóșă, domnule, și în curènd sper ...

Antony. Domnule! ... Oh! nenorocitul de mine, că-cî memoria-mi revine ... Domnule! ... Eî bine, eú asemenea voiú đice dómna; mè voiú desvèța de numele

de Adela și voiți dice domnă de Hervey . . . și nenorocirea unei vieți întregi să fiă în aceste două cuvinte! . . .

Adela. Ai trebuință de îngrijire, Antony, și mă duc să chem pe cineva.

Antony. Antony, acesta e numele meu . . . tot de-una același . . . Mii de amintiri de fericire sunt în acest cuvânt . . . Dar, domnă de Hervey . . .

Adela. Antony!

Antony. Oh! mai ți-mi numele meu tot astfel! și voiți uita tot . . . Oh! nu te depărta, Dumneșeu! întorțe-te, întorțe-te ca să te revăd . . . Nu te voiți mai tutui, te voiți chema: domnă . . . vino, vino te rog! da ești tot Domnia-ta, tot frumoasă . . . calmă . . . ca și cum, pentru Domniata numai, viața n'ar avea amintiri amare . . . Ești dar fericită, domnă?

Adela. Da, fericită . . .

Antony. Și eu, Adelo, sunt fericit! . . .

Adela. Domnia-ta?

Antony. De ce nu? A se îndoi, etă nenorocirea; dar când cineva nu mai are nimic a spera, seiu când nu mai are de ce se teme de viață, când judecata noastră e pronunțată aci jos ca a unui damnat, inima încetază d'a sângera, ea amorteșce în durerea ei; . . . și desperarea are asemenea liniștea ei, care vedută de ființele fericite s'asemănă fericirii, și în urmă, nenorocire, fericire, desperare, nu sunt ore acestea cuvinte deșarte, o adunare de litere, care represintă o idee în imaginațiunea noastră și nu într'altă parte, pe care timpul o distruge și o recom-pune pentru a forma altele? cine deci privind-mă, vedându-mă că-ți zimbesc în acest moment, va îndrăсни a-ți dice: „Antony nu e fericit?”

Adela. Lasă-mă . . .

Antony (urmărind ideia sa). Că-că așa sunt omeni. Să mă duc în mijlocul lor strivit de dureri, să cad pe o piață publică, să descoper ochilor lor blojdiți și lacomi rana peptului meu, și cicatricile brațului meu, vor dice: „Oh nenorocitul suferă” că-că acolo ochii lor vulgari n'ar vedea decât sânge și răni . . . și ei se vor apropia . . . și de milă pentru o suferință, care mâne pôte va fi a lor,

mă vor ajuta; dar când trădat în speranțele mele cele mai divine . . . blăstemând pe Dumneșeu cu inima sfâșiată și cu sufletul sângerând, m'ași duc să mă svârcolesc în mijlocul mulțimei lor dicându-le: „Oh! amicii mei, aveți milă de mine, fiă-vă milă, sufer mult, sunt foarte nenorocit”, ei vor dice: „este un smintit, un nebun” și-și vor vedea de drum rîdînd . . .

Adela (cercând a-și desface mâna). Lasă-mă . . .

Antony. Și pentru acesta Dumneșeu a vrut ca omul să nu pôtă ascunde sângele corpului seiu sub hainele sale, dar a permis ca să-și ascundă ranele sufletului seiu sub un zimbet. (Depărtându-1 mâinile). Priveșce-mă în față, Adelo! suntem fericiți, nu e așa?

Adela. Oh! linișteșce-te; agitat, precum ești, cum să te transportăm la tine acasă?

Antony. La mine acasă să mă transportați? . . . Te duci? . . . Ah! da, înțeleg.

Adela. Nu poți rămănea aci, îndată ce starea nu-ți va mai fi neliniștitore, toți amicii mei cari te cunoșc seiu că m'ași iubit și pentru mine chiar . . .

Antony. Oh! ți, pentru lume . . . domnă . . . va trebui dar ca să fiu pe patul morții pentru ca să rămănea aci . . . Numai în convulsiiunile agoniei, când mâna mea ar putea stringe p'a dumitale. Ah! Dumneșeule! Adelo! Adelo!

Adela. Oh! nu; decă ar esista cea mai mică primejdiă, decă medicul n'ar fi respuns de tine, de ași primejdui reputațiunea, care nu mai e a mea, pentru a te păstra . . . Ași avea o scuză înaintea acestei lumi, dar . . .

Antony (rupënd bandagele de pe rană și de pe sângerare). O scuză îți trebuie pentru acesta?

Adela. Dumneșeule! Oh! nenorocitul! a rupt bandagiul . . . sânge! Dumneșeu! sânge! (sună ajutor . . . acest sânge nu se va opri? Îngălbineșce, ochii i se nchid . . .)

Antony (cădënd apröpe leșinat pe divan). Acum voiți rămănea, nu este așa? . . .

(Finele actului I)

(Va urma.)

Vulturii crucii

Vécuri lungi de-amărăciune și de tristă pomenire
Mii de suflete creștine gem în jugul cel tiran;
Li-a sburat țiile bune și speranța 'n fericire,
De când sörtea li-o direge infernalul iatagan.
A lor lamente duiöse și bociri sfâșiätöre
Pörta cerului deschis'au după ani de mare chin.
Și-a sunat glasul Puterei: „Aste ființe plângëtöre
Inima-mi adănc mișcat'au, că sunt sânge de creștin.
Sus, vulturii legei sînte! Frângeți grelele cătușe
Ce sugrumă fără milă flörea sufletului meu!
Sus, cu vechiul vost curagiü, oh, dați în pulver și cenușă
Bărlögele sacrilege, ce-au uitat că mai sunt eu! . . .
Ađi pocalul suferinței impus ființelor creștine
L'am sorbit eu în mânia și-al meu sbiciü rësibunător
Vijăind sfärtică-eterul spre moșeele păgăne;
Mi-a trecut vremea bländeței pentru-un crud apësător! . . .
Astă-đi öra liberărei din a timpilor durere

A sunat! Voi vulturi mändri, apostoli ai sînteii crucii,
Dați afront fără de frică la-a tiranului putere,
Eü din cer vă voiü protege ca pe fiii mei cei dulci!
Și creștinele ființe ce-s de seculi în robii
Despoete de frumșeța ce li-a dat mâna mea lor
Ađi pe brațul libertății legănate cu gloriä
Aü să-mi cante mie 'n imnuri timpul nou renviätör! . . .
Voinicii creștinatäții toți dormiau în visuri line . . .
Când sună tainica voce toți tresar înspăimântați . . .
Și ce aud? . . . Plângerii amare și teribile suspine
Ce 'n robia semi-lunei le vërșau creștinii frați.
A lor inime de-odată se pëtrund de o durere;
A lor suflete 'n unire jörä mörte în rësboiü,
Pentru fiii sacrei lege pärăsiți de mângäere.
Toți implörä trinitatea: „Stäm în luptă! Fii cu noi!
Că-că a nöstre arme astă-đi, pentru tine, o țeime!

Es din t^{ec}ă ruginite spre botezul nou de foc . . .
Dă să por^{te} în triumfe s^{or}tea scumpei creștinime;
Și sub aripile tale p^{ag}anii să n'aibă loc!"

Ca un murmur greu al mării corbăcite de orcane
Se 'nv^{er}teșce peste lume un vuet r^{es}bunător . . .
Și din vechile culcușuri se scol brațe erculane:
Eroi adormiți din seculi și vorbesc în glasul lor:
— „Fiⁱ! Ce perdeți vremea încă? . . . Înșelați-v^e armăsarii
Și în sbor rideți de Istru că e 'ngust anticu-ⁱ val.
La coliba lor coruptă năv^{al}iți aprig barbarii,
N'asteptați a doua oră să se dea luptei semnal!
Unde săbii s^{bt}rnăi-vor, unde bombe vor să tune,
Noi vom fi la drepta voastră și vi-om da sângele nost . . .
Ca pe sarb^{ed}a ruină a 'ng^{am}fatei semi-lune
Să creați legei creștine liman dulce de-adăpost.
Triumful armelor v^{ost}re scris e 'n stele fulminale.
Musulmana barbaria grozav tremură 'n seraiu,
Că-cⁱ ađi cump^{en}a dreptății ia 'n s^{em}ă faptele sale,
De mai este pentru d^{en}sa vre un loc pe-al lum^ei plaiu!"

La acest apel puternic, vehemente se scutură
Culmile cu frunte rece din Carpații maestoi.
În mister șoptesc eroii de străbuna lor bravură
Să-și incingă érá capul cu mirt, lauri glorioși.
Dintr'un colț al emisferei luna cată suriđendă
Și cu pletele-ⁱ de aur drag adie cóma lor.
Jos pe plaiuri mii de cete setóse după isbândă
Se ivesc, ca criniⁱ véra în pământul roditor.
Tot atâte fenomene implu-a cerurilor boltă
Și prin eter un cor mistic cântă imnuri de eroi . . .
Tótă inima voinică ca turbată se revoltă
De-o plăcere pentru cruce să s'arunce în r^{es}boiú.
Arhangelu 'n nimb de gloriⁱ, greu de rađe auróse,
P'orizon, de-asupra óstei, se iveșce maestos:
— „Fiⁱ mei! La dorul vostru am scos sabia t^{ai}óasă
Să dăm lege-adeverată r^{es}ăritului duios!
Lăsați tr^{im}bița să sune și urmați-mⁱ veselⁱ mie
Pe câmpia nemurirei, unde-aștéptă-al vost noroc.
De-a fost timp să v^{ed} odată a fiilor vitejiă:
Ađi e c^{es}ul, de pe armă să sp^{al}ați rugina 'n foc!"

Oradea-mare 1880.

În câmpia cornul sună . . . Bucinul din munți resună . . .
O mișcare fioróasă se lăți peste pământ . . .)
Coifuri, arme și stindarde reflectău focul de lună,
Și eroii din legende merg la luptă, veselⁱ cânt:
„Frați, ce-aveți inimi creștine, prindeți armele în mână!
Aid' să bem Dunărea lată și Balcanii să-ⁱ m^{an}căm!
Că-cⁱ a fraților durere sub robia cea p^{ag}ană
Străbătut'a șapte ceruri, ce ne cere să-ⁱ salvăm!"
Și 'ntr'o m^{an}dră dimin^{et}ă, aurora când aruncă
Chipul s^{eu} tin^{er} în unda Istrului spumegător
Pe a lui întinse maluri, ca stejarii într'o luncă,
Stău eroii purtând mórtea c'un aspect îngrozitor . . .
Sinul lor deschis lá flacări . . . brațul lor întins spre luptă . . .
Ei se jócă cu vi^{et}ă, că-cⁱ la fapte mari gândesc . . .
Între cruce semi-lună varga păcei este ruptă.
Despre s^{or}tea omenimei armele se s^{fat}uesc.

V^{en}turile 'n eter turbă. S^orele se 'mbracă 'n c^{et}ă
Să nu v^{ed}ă, cum inundă sângele a lum^ei față.
Două tabere dușmane, rezolute spre perire,
În a sabiei valóre c^{er}că pace, fericire.
Se isbeșce una într'alta; se încrunță, se omórá . . .
Și a jertfelor strepitate prin vesduh departe sbórá.
Aud mamele s^{er}mane de prin unghiuri depărtate
Și socele iubite și surorile curate
Cum a lor speranțe dalbe s^{an}gerând cad în bătae,
Persecuate de iubire și a dorului v^{ap}ae,
Să-și mai st^{em}pere durerea, plec la câmpul de m^{ar}ire
Unde dragii lor se luptă, riđend dulce de perire . . .
Apoi scumpele frumóse, pe covórale de sânge
V^{ed}end bravii 'n rane grele cum vi^{et}ă li se stinge,
Pl^{an}g și ele! . . . Nu de jele, ci de dragă bucuriă
Că-a ajuns în luptă sacrá pentru lege-a lor m^{an}driă!
Pe-a lor brață 'nc^{an}tátóre, pe-a lor sinuri voluptóse
Iaú pe bravii ce supórtă cinstea luptei gloriose;
Și cu lacrimi cristaline spală-a lor iubite rane
Și le șterg cu s^{ar}utarea: dulci balsame cristiane!
Și cântând încurag^{ez}ă óstea pentru verđi cunune:
— „În luptă se v^{ed} voiniciⁱ ce merită đile bune
Și dragostea de p^{ar}inte și iubirea de sođiă,
Fiind vii și după mórte în frumósa Rom^{an}ia!"

Iason Bianco.

Mostre de dialectul macedo-român.

Dialect Dunáren

(Continuare.)

Dialect Macedo-român.

F^{et}-F^{rumos}

cu p^{er}ul de aur.

Împ^{er}atul făcuse o v^{en}etóre mare, și fiind-că
scăpase de o mare primejdie, rădică un chioșc în pădurea
aceea și chiămă ca să serbeze m^{an}tuirea sa pe toți boerii
și slujitorii curții la o masă înfricoșată ce pregă-
tise acolo.

Toți curtenii se duseră la chemarea împ^{er}atului,
numai fiica sa remase.

F^{et}-frumos, v^{ed}ându-se érá singur, chiamă calul și
voind să se vesel^{es}că și d^{en}sul, îmbracă hainele cu s^orele-
în-piept, luna în spate și doui luceferi în umeri; își lasă
p^{er}ul de aur pe spate, incalecă calul și'l încură prin
grădină în cât nu mai era chip de a drege. Ér decă

Fecior-Mușat

cu p^{er}lu de Chrissafe.

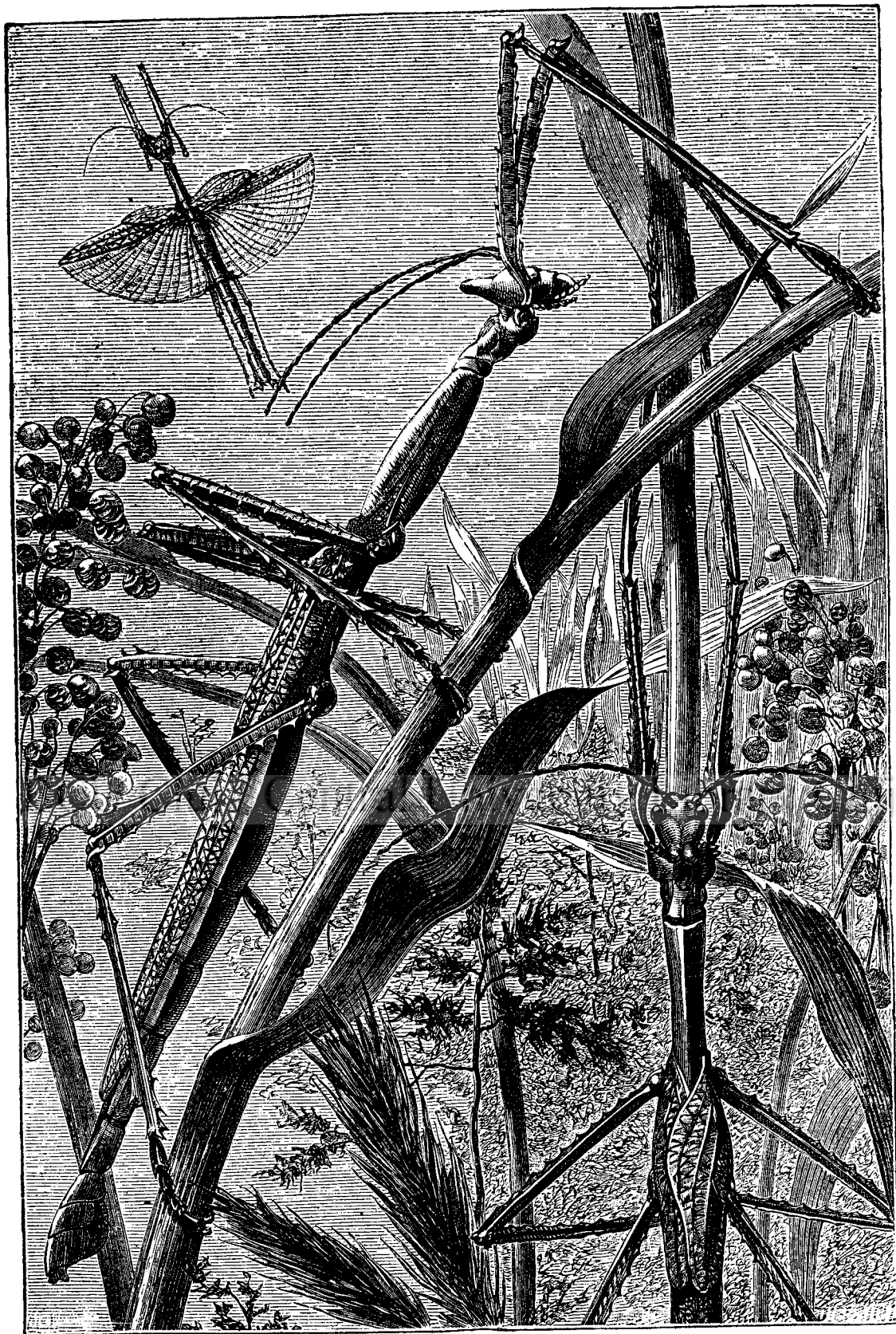
Amirăul avea faptă ună avinátóre mare, și epidis
că avea ascăpat de un mare pericol, adără un chioșc în
pădurea aceea și climă tea să iurtis^{es}că ascăparea alui pre-
tuți domnii și huzmekiarli a taifalei la ună m^{es}să alăvdată
ce avea îndr^{ep}tă aclo.

Tută taifa se duse la climarea amirăului, numai
hilia sa aremase.

Fecior-mușat, v^{ed}endăului érá singur, climă calul, și
vrundăului să se h^{ar}is^{es}că și n^{es}su, invescu stranile cu s^{or}le-
pe-chiept, luna pe p^{al}tări și doui luc^{ef}iri pe numeri; își
alăsă p^{er}lu de chrissafe pe p^{al}tări, incalică calul și-l împ^{er}-
tură prin grădină de cât nu mai era putere tea să 'ndr^{eg}ă.

veđu acésta el, începu a se văiera; se îmbracă iute cu hainele lui cele de argat și nu șcia de unde să începă meremetul.

Macara veđu aistă el, ahurhi tea să plângă; se învescu închiă cu stranile alui acéle de argat și nu scia de iu să ahurhescă merametea.



Locusta gigantică. (Pag. 271.)

Mânia grădinarului trecu ori-ce hotare, când veni și veđu acea mare pagubă.

Dar când voi să-ți dea pe foi pentru neingrijirea lui, fica împăratului bātu eră în gém și ceru flori. Grădinarul

Mânia a grădinarului trecu ici margine, când vinne și veđu acea mare chierdere.

Ma când vru să-l dea fuști pîntu neingătanu alui, hilia amirăului bātu eră pe gême și ceru lilice. Grădinarlu

da din colț în colț și nu știa ce să facă; în cele mai de pe urmă, câtă și mai găsi vre-o două floricele care abia scăpaseră de copitele calului cu aripă, și le trâmise.

Dar fata de împărat îi dăde porunca ca să ierte pe bietul argat, pentru care îi și dădu trei pumni de galbeni.

Se apucă dar, croi din nou, și în patru săptămâni abia putu face ceva care să mai semene a grădină; ér argatului îi dăde făgăduința că de se va mai întâmpla una ca asta, apoi are să fie sdrobotit cu bătaia și gonit.

Împăratul se luase de gânduri vădând pe fiica-sa tot tristă.

Ea acum nu mai voia să iasă afară nici din casă.

Hotări dar s'o mărite; și începu a'i spune de cutare de cutare fiu de împărat. Dar ea nu voia să audă de nici unul.

Și decă veđu așa împăratul chiamă sfatul și boerii și îi întrebă ce să facă?

— Un foisor cu pórta pe de de-supt, îi respușeră, pe unde să trecă toți fiii de împărat și de boeri, și pe care-l va alege fata, să-l lovască cu un măr de aur ce-l va ține în mână, și după acela s'o dea împăratul.

Așa se și făcu.

Se dede sfóră în țera că este hotărîrea împăratului să se adune mic și mare și să trecă pe supt pórta.

Toți trecură; fata nu lovi pe nici unul.

Mulți credeau că fata n'are voie să se mărite. Înse un boer bătrân dișe să trecă și ómenii curței.

Trecu și grădinarul și bucătarul cel mare, și vetaful și vizitiul și randașii! dar giaba; fata nu lovi pe nici unul.

Se făcu întrebare decă n'a mai ramas cine-va netrecut, și se află că a mai ramas un argat cheleş.

— Să trecă și acesta, dișe împăratul.

Atunci chiamă și pe argatul cel cheleş și-i dișe să trecă și densusul, dar el nu cuteză; ér decă fu silit ca să trecă, trecu, și când trecu, fata-l lovi cu mărul! Argatul începu a țipa și a fugi, dișend că i-a spart capul.

Împăratul, cum veđu una ca acesta, dișe:

— Nu se póte asta! este o greșelă! fata mea nu e de cređut să fi ales tocmai pe cheleşul ăsta. Că-cî nu putea să se învoiasca a da pe fiica-sa după densusul, de și era lovit cu mărul.

Atunci puse de a doua óră să trecă lumea, și de a doua óră fiica-sa lovi cu mărul în cap tot pe cheleş, care ér fugi ținându-se cu mânele de cap.

Împăratul, plin de mahnire, érá 'și luă vorba înapoi și puse de a treia óră să trecă totă lumea.

Decă veđu împăratul, că și d'a treia óră tot cheleşul a fost lovit, s'a plecat la sfatul împărației, și i-a dat lui pe fiica-sa.

Nunta se făcu în tăcere, și apoi îi oropsi pe amendoi; și nici nu voia să știe și să corespundă cu densusii atăta numai că de silă, de milă, îi primi să locuiască în curtea palatului. Un bordei într'un colț al curții li se dăde spre locuință, ér argatul se făcu sacagiul curții.

Tóte slugile împăratului rideau de densusul și tóte murdăriile le aruncau pe bordeiul lui. Înăuntru însé, calul cu aripă le aduse frumșetele lumei; nu era în palaturile împăratului ceea ce era în bordeiul lor.

Fiii de împărat, care veniseră în pețit la fiica cea mică se 'nbufnară de rușinea ce au pățit, fiind-că fiica

da de cohe în cohe și nu știa ce să facă; tu acéle mai de d'apoiă căftă, și mai află vir'nă două lilice care cu de avhia avea ascăpat de unglile a calui cu arpite și le pitreco.

Ma féta de amiră ilí dăde ordin tea să lierte pe mēratlu argat, pintu care ilí și dăde trei pulni de galbine.

Ma se apucă, crui disnoú, și tu patru săptămâni cu-de-avhia putu să facă ceva care se cama unzescă ti grădină; ma argatlu dăde sbor că cara va să se mai facă ună ca aistă, apoi are să hiba chissat tu batic și asgunit.

Amirăulu avea întrat pe minduire vădând hilia-sa tut lypisită.

Ea tora nu mai vrea să iésă 'nafara nici din casă.

Apořasi de cât s'ua mărite; și ahurhi să li spună de tadhe, de tadhe hilu de amiră. Ma ea nu vrea să audă de nici unul.

Și cara veđu ași amirăulu climă divanul și domnili și li întrebă ce să facă?

— Un kiosc cu pórta pe sub nēssu, ilí apādisiră, pe iu să trecă tuți hiliu de amiră și de domni, și care'l va să alégă féta, să-l angucescă cu un măr de mallama ce va-l ține tru mână, și după acela s'ua dea amirăulu.

Ași se și féce.

Se arespāndi șcire 'n țera că este apofășirea amirăului să se adune nic și mare și să trecă pe sub pórta.

Tuți trecură; féta nu anguci pe nici unul.

Mulți pistipseau că féta n'are vrere să se mărite. Ma un domn bētarn dișe să trecă și ómenili din taifa amirăului.

Trecu și grădinarlu și magherlu acel mare, și iconomlu și hismechiarli, și cuciarli și ismechiarli de jos; féta nu anguci pe nici unul.

Se féce întrebare cara s'nu hibă mai aremas cine-va netrecut, și se află că éste mai aremas un argat chiel.

— Să strécă și aista, dișe amirăul.

Atuncia climă și argatlu acel cheleş și ilí dișe să trecă și nēssu, ma el nu cuteza; ma cara fu avhiesit ta să trecă, trecu, și când trecu féta 'l anguci cu merlu! Argatlu ahurhi să sghiliască și să fugă dișendăluí că li éste frāmt caplu.

Amirăulu cum veđu una ca aistă dișe:

— Nu se póte aista! este un lathos! féta amea nu e pistipsit să hibă alept issa pe chelēșlu aistu. Căce nu putea să se stircescă se da hili-sa după nēssu, ci era angucit cu merlu.

Atuncea féce de a doua óră să trecă lumea, și de a doua óră hili-sa anguci cu merlu în cap tut cheleşlu, care érá fugi ținendăluí cu mânele de cap.

Amirăulu 'nplin de lipisire, érá 'și luă sborlu 'napoi și féce de a treia óră să trecă tută lumea.

Cara veđu amirăulu, că și de treia óră tut cheleşlu fu angucit, se plecă la divanul amirăilei, și ilí dăde hili-sa.

Nunta se féce tu tăcere, și apoiă își trapse mână de la amendoi; și nici nu vru să scibă și să aibă scriitură cu nēșii, ahăta numai că de avhiesire, de nilă, îi dicsi să sedă tu taifa a palatului. Ună căsică tr'ună cohe a oborluí ilí se dăde cātichia ma argatlu se féce sacagiul a taifaiei.

Tuți hismechiarli amirăului arideau de nēssu, și tute cupriile le aruncau pe căsica a lui. Ma 'nuntru, calul cu arpite le aduse mușutețile a lumilei; nu era tu palaturile amirăului ici era tu căsica lor.

Hiliu de amiră, care era veniți ca proxeniți la hilia aceea nica, se 'nbufanară de arușinea ce au pățit, epidiscă

împăratului alesese pe cheleş; și se învoiră între dânsii ca să pornescă împotriva lui.

Împăratul simți mare durere când auți hotărîrea vecinilor săi; însă, ce să facă? se pregăti de resboi, și nici că avea în cătrău.

Amëndouî ginerii împăratului se sculară cu ôste și veniră în ajutorul său.

Făt-frumos trâmise și el pe soția sa ca să rîge pe împăratul a-i da voie să mîrgă și el la bătaie.

Împăratul însă o goni, dîcîndu-i:

— Du-te dinaintea mea, nesocotito, fiind-că  ta din pricina ta mi se turbură liniștea; nu mai voi  să vă văd în ochii mei, nemernicilor ce sunteți.

Dar după mai multe rugăciunĭ se înduplec , și porunci s l lase să care și el măcar apă pentru oștire. Se preg tir  și porniră.

Făt-frumos, cu hainele lui pr ste, și călare pe o m rt g  schiop , plec  înainte.

Oștirea îl ajunse într'o mlaștină unde i se nomolise  pa și unde se muncia să o scótă, tr g nd'o c nd de c d , când de cap, c nd de picior .

R ser  oștirea și împăratul cu ginerii cei mari ai săi, și trecură înainte.

După ce însă nu se mai v dur  d nșii, Făt-frumos scóse  pa din noroi ,  și chi m  calul său, se îmbrăcă cu hainele câmpul cu florile, și porni la câmpul bătăliei; ajung nd, se și sui într'un munte apropiat ca să v d  care parte este mai tare.

Oștile dec  ajunseră se și loviră;  r  Făt-frumos, v d nd că  stea vrăjmașă este mare la numer și mai tare, se repezi din v rful muntelui asupra ei, și ca un v rtej se întorcea prin mijlocul ei cu paloșul în m n , și tăia cum se tăia, în dreapta și în st nga.

Aș  spaimă le dete iușela, strălucirea hainelor sale și sborul calului s u, inc t  stea vrăjmașă intr g  o luă la fugă, apuc nd drumul fie-care inc tr u vedea cu ochii.  r  împăratul, după ce veđu minunea, mulțumi lui Dumnezeu că  i-a trimis pe  ngerul său de l'a scăpat din m na vrăjmașului și se întorse vesel a casă. Pe drum int lni  r și pe Făt-frumos prefăcut în argat, muncind să-și scótă  pa din noroi ; și cum era cu voe bună, d se la c ți-va:

— Duceți-vă de sc teți și pe nevoiașul acela din noroi .

N'apucară să se așede bine, și veni veste la împăratul că vrăjmașii lui cu oștire și mai mare s'au ridicat asupra lui.

Făt-frumos  r  se rugă să-l lase și pe d nsul să m rg , și  r  fu huiduit; dar  dec  dob ndi voia, porni  r  cu  pa lui.

Fu și de astă dată ris și de bătaie de joc când l'a v đu oștirea că  r  se inomolise și nu putea să-și scótă  pa din noroi .

hilia amirăului avea alept cheleșu; și se sburfr  tru n șii tea să închisesc  contra alui.

Amirăulu simți mare durere când auți stircsirea vecinilor alui; ma, ce să facă? se îndr pse ti b tic, și nici că putea să facă aliuntrea.

Am ndou  ginerii a amirăului se sculară cu ôste și viner  la ajutorul alui.

Ficior-Mușat pitrecu și el pe muli rea sa tea să p l c rsesc  la amirăulu; să il  da adia să nearg  și el la b tic.

Ma amirăulu l'asgoni, dîcîndu-i:

— Dute de dinintea a mea, neminduit , epidis că ia de etia ata in  se turbură isihia nu mai voi  să vă v d tru ocli ame , secături ce hiți.

Ma după mai multe p lac rii se fmulli  și dăde ordin s'lu alase să p rt  și el macar apă p ntu  stea. Se îndr pser  și închisir .

Ficior-mușat, cu stranile alui pr ste, și inc lar pe un judavi șcliopu, plec  'ninte.

Oastea îl ajunse tr' un  baltă iu il  s'avea ahundusit   pa și iu se pidipsia să o scótă, tr ngind lui când de c d , când de cap, c nd de ciciore.

Ar ser   stea și amirăulu cu ginerli aceli mai mari alui, și trecură 'ninte.

Ma după ce nu se mai v dur  n șii, Ficior-mușat scóse  pa dit l schi,  și climă calul a lui, se invescu cu stranile câmpul cu lilicile, și inchissi la câmpul a b ticului, ajung nd, și s'alina tr' un munte aprochiat tea să v d  care parte  ste mai virt s .

Ostile cara ajunseră se și agudir ;  r  Ficior-mușat, v d nd că  stea hasm sa  ste mare la numer și mai virt s , se all g  dit chipita a muntelui disupra alei, și ca un v ltur se turna prin messea alei cu h rda tu m n , și t llia cum se talli , în dreapta și în st nga.

Aș  spaimă le dăde vhia, l mbr sirea a stranilor alui și asburarea a calui alui în c t  stea h sm s  intr g  u  lu  la fugă, apuc nd callea caicido iu vedea cu ocli. Ear  amirăulu, după ce v đu ciudia, efharistissi Dumneđuului că li'are pitrecuta pe angel alui de l'are ascăpat dit m na a hasmului și se turnă h rissit a casă. Pe cale and musi  r  Ficior-mușat prefăcut ca argat, pidipsindu-se să-și scótă  pa dit l schi; și cum era h risit, d se la c ți-vru!

— „Duceți-vă de sc teți și anaxiul acel dit l schi.

N'apucară să șede ghine, și vinne scire la amirăulu că ehtrii alui cu ôste mai mare s'au an lțat disupra alui.

Ficior-mușat  r  se p l c rsi să-l alase și n s să n rg , și  r  fu luat pe iuha; ma cara lu  adia, inchissi  r  cu  pa alui.

Fu și de aistă  r  artis și pezuit când l'are veđu  stea că  r  s'avea ahundisit și nu putea să-și scótă  pa dit l shi.

(Finea va urma.)

V a r i e t   ț i.

Locusta uriașă (cu ilustr. pag. 269.) În lumea g ndacilor abia se va afla un membru mai ciudat, mai important și mai original, dec t locusta gigantică din Noua-guine , care atrage atențiunea naturaliștilor între t te celelalte specii. Ca și celelalte specii, ce se țin de familia phasmidelor, locusta gigantică (*Keraocrana papuana*)  iua zace la odihnă,  r nóptea pustieșce frunzele arborilor și tufelor. De inimi că scuteșce asemănarea ei minunată cu plantele din giur.

Nu mai o privire fórte atentiv  le p te deschilini de cren-gușele subțiri și de frunzele tufelor, și chiar aripile se asem n  într'un mod înșelător cu nișce frunze uscate. — *Keraocrana papuana* este într'adev r un uriaș între semenii săi, deorece lungimea ei e de 21—23 centimetri; ba câte odată trece preste 31 centimetri. Ea are două părechii de aripi, dintre care cea dint iu e de tot mică,  r cealaltă păreche e cu at t mai importantă; trei părechii de picior 

